

ГЪОГУМАФЭ УТЕХЬ, ОЛИМПИАДЭР!

АДЫГЭ МАКЪ

Тинепэрэ зэхэт
номерыр
Олимпиадэ
джэгунхэм
афэтэгъэхьы!

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

№ 23—24 (20537) БЭРЭСКЭШХУ, МЭЗАЕМ и 7, 2014-рэ илъэс

● ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Къуаджэм ыкӀи районым ялофхэм атегушылагъэх

АР-м и Лышхъхъу Тхьаклушынэ Аслъан Шэуджэн районым ит къуаджэу Пшыжхъаблэ илыкӀо куп тыгуасэ ригъэблэгъагъ. ЗэлукӀэгъум хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, Шэуджэн район администрацием ипашэу МэрэтыкӀо Аслъан ыкӀи ХьатыгъужьыкӀо псэупӀэ коим иадминистрацие ипашэу Къэрэбэт Къэплъан.

Пстэумэ апэу Пшыжхъаблэ илыкӀо куп хэтхэу, районым инахьыжхэм ащышхэу Бэджэнэ Муратэ, Хьакурынэ Аслъан, къуаджэм иадминистраторэу Пшыж Рэмэзанэ къоджэдэхсэм псэукӀэ амалэу ялэхэр нахьышху зэрэхъугъэхэм, гъэстыныпхъэ шхуантӀэр, псэу зэшъоштхэр пстэуми къазэралӀахьэрэм, гъогухэр къазерафагъэцӀэкӀэжыгъэхэм афэш

Лышхъхъэм «тхьауегъэпсэу» къырауагъ ыкӀи ар къызщилорэ тхылъыр къыратыгъ.

— Цыфхэм ящыӀаӀэ нахьышху тшыныр тэ типшэрылӀ шхьалэш, ащ «тхьауегъэпсэу» къырытэшхулон фаеу цытӀэп, — къылуагъ ащ ипӀэгъокӀэу Тхьаклушынэ Аслъан. — Зэшлохыгъэ пстэури анахъэу Правительствэм ишлушагъэу сэлъытэ, ащ хэтхэм зегурылоньгъэ ахэлъэу яп

шъэрылхэр агъэцӀаӀэх. Хэхьоньгъэхэм шхуагъэрэзагъэу къыхэжъугъэщыгъэхэм, тэри тышхуфэраз. Амалэу тилӀмкӀэ щыкӀагъэхэр дэдгъэзыхьынхэм, федеральнэ программэу къырахьыжхэхэрэм тахэлэжъаным, тэ типпрограммэхэр пхырытшынхэм тыпылӀ, шлагъэхэр цылӀэх, ау джыри къэнагъэр макӀэу плон плӀэкӀыштӀэп.

Пшыжхъаблэ непӀэ процен-ти 100-у гъэстыныпхъэ шхуантӀэр лӀаӀэхьэ, ащ изэшлохын

сомэ миллион 16-м ехъу тефаӀагъ. Псэу зэшъоштхэр къуаджэм хэхьоньгъэ егъэшлыгъэным фэгъэхьыгъэ программэм къыдыхэлъытагъэу афатӀупшыгъ, ащ сомэ миллион 29-рэ пӀлухагъ.

Нэужым лъэныкъуитӀур къуаджэм илофыгъохэм зэдатегушылагъэх. Анахъ шхьалэу къоджэдэхсэм къыхагъэщыгъэхэм ащыцых псыхъоу Лабэ инӀэкӀэ къыгузэ къэхалхэм благъэу къызэрелӀагъэр, культурэм и УнӀэ дэтым ышхъэ къызэрелӀахьы-

рэр. МэрэтыкӀо Аслъан къызэрилуагъэмкӀэ, псыхъом изы нӀэкӀэ гъунӀгъу краим ичыгоу зэрэщытым къыхэкӀыкӀэ, псычӀаплӀэр зэрэзблахьущытым епхыгъэ тхылхэр Пшызэ шьопыр ибасейн и ГъэлорышлӀаӀэ фагъэхьыгъэхэу джэуапым ежэх. Джащ фэдэу культурэм и УнӀэ ышхъэ мы илъэсым шломыкӀэу зблахьуным ыуж итых.

НэмыкӀ лӀофыгъоу районым илӀэхэм язэшлохын зэрэдӀаӀжхэхэрэми Лышхъхъэм зыщигъэгозагъ, гъэстыныпхъэ шхуантӀэр зерамыщӀэлӀгъэ къутыр закӀоу къэнагъэм амыгъэгужьоу ар лӀаӀагъэханэу къарилуагъ.

Шэуджэн районым исым ипроцент 98-м гъэстыныпхъэ шхуантӀэр лӀаӀкӀэхьэ, къэнагъэр къутырэу Семено-Макарьевский зыфилорэм дэххэр ары. Псэу зэшъоштхэр районым щыпсэурэм ипроцент 78-м афӀаӀо. Къэнагъэхэм къуаджэм хэхьоньгъэ егъэшлыгъэным фэгъэхьыгъэ программэм ыкӀи программэу «Псы къабз» зыфилорэм яшлуагъӀэ мы илъэсым афашӀагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгеим и Лышхъхъэ Адыгэ Хасэм итхьаматэ ригъэблэгъагъ

Адыгеим и Лышхъхъу Тхьаклушынэ Аслъан Адыгэ Республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» итхьаматэу Бэгъушхъэ Адам мзэем и 5-м зэлукӀэгъу дырилагъ. Джащ фэдэу Адыгэ Хасэм игъэцӀэкӀкӀо комитет хэтэу Хэкуж Адами а зэлукӀэгъум хэлэжъагъ.

Лъэныкъохэр зигъо лӀофыгъо заулэмэ атегушылагъэх. ГушыӀэм пае, ныбжьыкӀэхэм патриотическэ плуныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэным епхыгъэ лӀофыгъохэм, адыгэ культурэр, бзэр, лъӀапкӀ шэн-хабзэхэр къызтэгъээнжыгъээнхэм атегъэпсыхьэгъэ лӀофтхьэбзэшху пстӀаоу къырахьыжхэхэрэмкӀэ аделӀанхэм афӀахьызырх. РеспубликэмкӀэ социальнэ мэхъанэшхо зилӀэ лӀофыгъохэм язэ-

шлохынкӀэ общественнэ организацием хэтхэм сыдигъуи лӀапылӀгъу ядгъэгъотышт, — хигъэунэ-фыкӀыгъ республикэм и Лышхъхъэ.

ЗэлукӀэгъум Шъачэ щыкӀошт Олимпиадэм епхыгъэ лӀофыгъори къышӀалэтыгъагъ. Общественнэ организацием хэтхэр къыкӀаупчӀагъэх тиеспубликэ кӀымфӀэ Джэгунхэм якультурнэ программэ илахъэу хишхьащтымкӀэ.

Адыгеим и Лышхъхъэ зэрэхигъэунэфыкӀыгъэмкӀэ, республикэм ишхьыпкӀэу мыщ фэдэ ху-гъэ-шлагъэм зыфигъэхьазырыгъ, тыхэгъэу щыпсэухэрэмрӀэ ихьа-кӀэхэмрӀэ апахъхьэ Адыгэ Республикэм итвортческэ коллектив анахъ дэгъухэм концертхэр къыщатыштых.

Адыгэ Хасэм итхьаматэ Адыгеим и Лышхъхъэ щигъэгъозагъ пӀэцӀыгъэ зыдызэрехьэр организацием игъэцӀэкӀкӀо комитет хэтхэм зэхьокӀыныгъэ зерафӀахьыгъэм ыкӀи мы илъэсымкӀэ гухэлъэу илӀэхэр ащ къыфилотагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ ипресс-къулыкӀу

Тичемпионхэм ягупшысэхэр

Олимпиадэм имашло МыекӀуапэ щызыхьыгъэ спортсменхэм, цыф цӀэрылӀохэм ягукъэ-кыжхьэр тшӀогъэшлӀгъоньх. Нэбгырэ пӀэпчӀ сыда анахъэу ынаӀэ зытыридзагъэр?

— Цыфыбэ къызэрэтӀплыгъэр сигуап, — къытӀуагъ 1972-рэ илъэсым Мюнхен Олимпиадэ джэгунхэу щыкӀуагъэхэм атлетикэ онтӀэгъумкӀэ дышхъэ медальыр къащыдӀэзыгъэу Чыржын Мухъарбий. — Машлоу

зесхьэрэм гуфӀэныгъэу къысхилхьэрэр тиеспубликэ щыпсэурэмэ алызгъэлӀэсы сшӀоигъуагъ. Спорт зэнӀэкӀокӀухэм къащыдӀэхыгъэ медальхэм, щытхуэ тхылхэм афӀагъэхьыгъэ къогъупӀэ унӀэ сызэрысым щызгъэпсыгъ. Пхьа-кӀори ахэм ахӀэслъахьагъ. Олимпиадэр Шъачэ зэрэщырагъэжъэ-щым сыдӀагъ.

СурӀэтым итыр: **Чыржын Мухъарбий.**

ГъэмфӀэ Олимпиадэ джэгунхэу 1980-рэ илъэсым Москва щыкӀуагъэхэм дзюдомкӀэ яцӀэнэрэ чыплӀэр къащыдӀэзы-хыгъэу Емыж Арамбий пхьа-кӀор тикӀалэ зэрэщыхьыгъэм егъэгущо.

— СырӀэгущо Олимпиадэм имашло зесхьанэу синасып къызэрехьыгъэм, — ело Емыж Арамбий. — ОлимпиадитӀумэ сахӀэлэжъагъ — зым сыспортсмен-нэу, ятӀонэрэм сытренерэу. ГукъӀыжхьэм къахӀэгъэщырэр Олимпиадэм лъӀапкӀэ зэфӀэшхьафхэр зэрэзэфӀищхэрэр ары.

Арамбий дзюдомкӀэ, самбэм-

кӀэ зэрэбанэщтыгъэр, псынӀкӀэу гупшысӀэзэ алырӀэгъум шыкӀаӀу щигъэфедэщтыгъэхэр непӀэрэ спортсменхэм агъэфедэ сшӀоигъу. Щы-лӀэныгъэм хэмыкӀокӀэрэ бӀаӀаӀэр щысӀэшху зыфӀахьхэрэм Олимпиадэхэм, дунӀэ зэнӀэкӀокӀухэм ячемпионхэр къахӀаӀынэу тӀэгугъэ. Такъикъ заулэм къыкӀоцӀ Олимпиадэм имашло зепхьаным ифитыныгъэ къыдӀахьыр зэрэмыпсынӀкӀэр тиспортсмен ныбжьыкӀэхэм къагурылоу къытӀахьу. ЩысӀэ зытыра-хын яӀ. Олимпиадэхэр къажэх.

ЕМТӀЫЛЪ Нурбий.

СурӀэтым итыр: **Емыж Арамбий.**

Миллиард 30 фэдиз пэлуагъэхьашт

Илъэс зауэлкэ Адыгеим чыдагъэм дэлэжьэшт завод илэ хьушт. Ащ ишлуагъэкэ автомобильхэм ыкIи авиациеи ащагъэфедэрэ гъэстыныпхъэхэм энергетическэ щынэгъончъагъэ зыпкъ итышт. Ащ нэмыкIэу, IофшIэплэ чыплэхэр кызылэуахыштыт ыкIи заводыр зыщагъэпсышт Тэхутэмыкье районыи инфраструктурэ хъоныгъэхэр ышIыштыт.

АР-м и Лышхъэ ипресс-кыулыкъу кызыреритыркIэ, республикэм ихэбзэ кыулыкъу хэмрэ пшъэдэкIыжъу ыхы-рэмкIэ гъунэпкэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Антей» зыфи-лорэмрэ пшъэрылэу зыфагъэ-уцужыгъэхэм язэшIохын яшъыпкэу ыуж итыт. Проек-тыр агъэхъазырыгъ ыкIи псэ-уальэу ашыштым мылкыоу пэлуахыштыт, уахтэу зыщау-хыштыт рахъухъагъ.

Голландием ифирмэу «СВІ» зыфилорэм псэуальэу ипроект-нэ-сметнэ документацие егъэ-

хъазыры ыкIи процент 80-м клахъэу заводым игъэпсын ар дэлэжьэшт. ЧыдэгъэшI заводым ипроект УФ-м и Реестр-рэ хэхагъ.

ПредприятиякIэм сомэ мил-лиард 30 фэдиз инвестициеу халъханэу рахъухъэ. Лъэхъа-ным диштрэ IофшIэплэм тыкэ-зыуцухъэрэ дунаим зэрар езы-мыхырэ Iэмэ-псымэхэр чIэты-штыт ыкIи ащ гектар 500 ыубы-тышт.

Предприятиер сетъхэм апы-гъэнэгъэным фэшI компание зэфэшхъафхэм зэзэгъыныгъэ-

хэр адашIых. Джащ фэдэу ар зыщагъэуцущт чыплэм культур-нэ клэнхэм ахалытэрэ псэуа-льэу итхэм ягъэунэфынкIэ Iоф-шIэнхэр шызэшIуахыгъэх ыкIи археологием исаугъэт 12 фэ-диз мы чыплэм кыыщычIагъэ-щыгъ.

— Федеральнэ хэбзэгъэу-цугъэу шылэм кызыреридилы-тэрэмкIэ, мы чыплэхэм кээгъэ-гъунэн-кыэгъэнэжыи археологие IофшIэнхэр ащызехъэгъэнхэ фае. 2013-рэ илъэсым Iоныгъо мазэм кыыщыублагъэу ащ фэдэ IофшIэнхэр маклох ыкIи Ады-гэ Республикэм икультурнэ клэн хэхъэрэ псэуальэхэр кэ-уухъумэгъэнхэмкIэ ыкIи ахэр гъэфедэгъэнхэмкIэ ГъэlorышIа-плэм мыр инэплэгъу ригъэкIы-рэл, — еIо инвестиционнэ поли-тикэмкIэ ыкIи шьолъыр зэпхы-ныгъэхэмкIэ отделым ипашъэу Былымгъот Ибрахымэ.

Шъугу къэдгъэкIыжыи чыда-гъэм дэлэжьэшт заводыр Ады-геим зэрэщагъэпсыштым фэгъэ-хыгъэ унашъом 2012-рэ илъэ-сым кьалэу Шъачэ шыкIогъэ Дунэе экономическэ форумым зэрэщыкIэтхагъэхэр.

Осыр дахэ, ау...

Шъхъаныгъупчъэм узиплыкIэ, осыр тыдэкли шышIэтэу, чыг-хэр бэрэ зэжэгъэхэ шьошэ фы-жыбзэр зыщальагъэу зыплэгъ-гукIэ, кIымафэр кызырерэсы-гъэм уехъырэхъышъэжыи нэуи-щытэп. Мыщ фэдэ уахтэм кIэлэцIыкIухэр зэрэфэчэфхэр зэхапшIэу, яджэгу макъэ нахъ-жыи чыи мэхъу. Ау осыбэ кы-зесыкIэ, ащ гумэкIыгъоу кызы-дихъырэри макIэп. КIымафэм иятлонэрэ мазэ едгъэжъагъэу ом изытет зыкызызэблихъугъ, нахъ чыи хъугъэ. Ощхэу кье-щыгъэр мылы зэратыришы-хъахъыгъэм кыыхэкIыкIэ гумэ-кIыгъоу цыфхэм кьафыхыгъэр макIэп. Зэрэчъылэшхоу, ос хъо-тыр зэрэзэрихъэрэм фэшI гурыт еджаплэхэмрэ кIэлэцIыкIу Iы-гъыплэхэмрэ ащышхэр зэфа-шыгъагъэх.

Осыр лъэшэу кызырерэсы-штыгъэм кыыхэкIэу игъом ар зыщамытхъугъэ чыплэбэ Мые-кыуапэ щагъэунэфыгъ. IофышIэ клорэ цыфхэр гумэкIыгъо хэфа-гъэх — гъогур зэрэцIэнлъагъом фэшI зимашии а мафэм зы-гъэуцугъэхэм япчъагъэ нахъыбэ хъугъэ, общественнэ транспор-тми хэпшыкIэу кыыщыкIэгъагъ. Урамыбгъухэм лъэсгъоу ялэ-хэми осыр бэу ательыгъ, цIэн-

лъэгъуагъэх. Пшахъо зытыра-тэкъуагъэр мэкIэдэдагъ, нахъы-бэрэм ежэ цыфхэм аубзэзэ фашыгъэ лъэсгъоу цыкIур ары-ялагъэр. Ащ фэдэ урамхэм уащызеклонкIэ кьин дэдэу цы-тыгъ...

Ау шылэныгъэр кыэуцурэл, хэти IофшIэплэ екIун, ипшъэ-рылхэр ыгъэцэкIэнхэ фае. Гъогу цIэнлъагъохэм ерагъэу цыфхэр арыкIощтыгъэх, тефа-гъэу тлъэгъурэри мафэ къэс нахъыбэщтыгъ. ШъобжхэмкIэ Iэзаплэу Мыекыуапэ дэтым ипа-щэу Алексей Щупляк тызэрэ-щигъэгъозагъэмкIэ, аужырэ тха-мэфитIум нэбгырэ 573-рэ Iэза-плэм кьеоплагъ. Ахэм ащыщэу нэбгыри 124-мэ гъогур зэрэ-цIэнлъагъом ыпкъ кыкIыкIэ шъобж зэфэшхъафхэр атеша-гъэхэу кьафащагъ, нэбгырэ 96-мэ кыушхъэ зэпыкIыгъэхэр ялэхэу агъэунэфыгъ. Тхамэ-фитIум кыкIоцI нахъыбэ цыф кызыщыоплагъэр шылэ мазэм и 28-р ары. Мы мафэм нэб-гырэ 14 кьафащагъ. Алексей Щупляк зэрэхигъэунэфыкIы-гъэмкIэ, Iэзаплэм кьеоплагъэхэм ащыщэу процент 70-м зэрэцIэн-лъагъом кыыхэкIэу шъобжхэр атешагъэу агъэунэфыгъ.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнай.

Социальнэ ахъщэ Iэпылэгъухэм яхъыплэгъ

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Ми-нистерствэ социальнэ ахъщэ Iэпылэгъухэр зыукIэхэрэм макъэ арегъэлу ащ фэдэ ахъщэмрэ ком-пенсациехэмрэ апэлуахышт мылкыур федеральнэ бюджетым кызырэхагъэкIыгъэмкIэ.

Шылэ мазэмрэ мэзаемрэ ательытэгъэ ащ фэдэ ахъщэ Iэпылэгъухэр мы мафэ благъэ-хэм зытефэхэрэм алулэщтыт. Документхэр зэкIэ цыфхэр социальнэу зыухъумэрэ кы-лыкъухэм агъэхъазырыгъэх ыкIи чыфэт орга-низациехэмрэ «Урысыем и Почт» зыфилорэм икыутамэхэмрэ алэклагъэхъагъэх.

Бгъэхэлъ тамыгъэу «Урысыем идонор гъэ-шлуагъ», «СССР-м идонор гъэшлуагъ» зыфилорэр кызыфагъэшъошагъэхэм илъэс къэс араты-

рэ ахъщэ Iэпылэгъур мыгъэ нахъ гужъуагъэу алулэщт. Ар зэпхыгъэр мы гухэлъхэм апае федеральнэ бюджетым имылкыу кызыра-тIупщырэ шыкIэм зэхъокIыныгъэхэр зэрэ-фэхъугъэхэр ары. Мылкыур кьазэралэклахъэрэм елътыгъэу а гухэлъхэм апае мы охтэ бла-гъэм ахъщэ Iэпылэгъухэр аратыштыт.

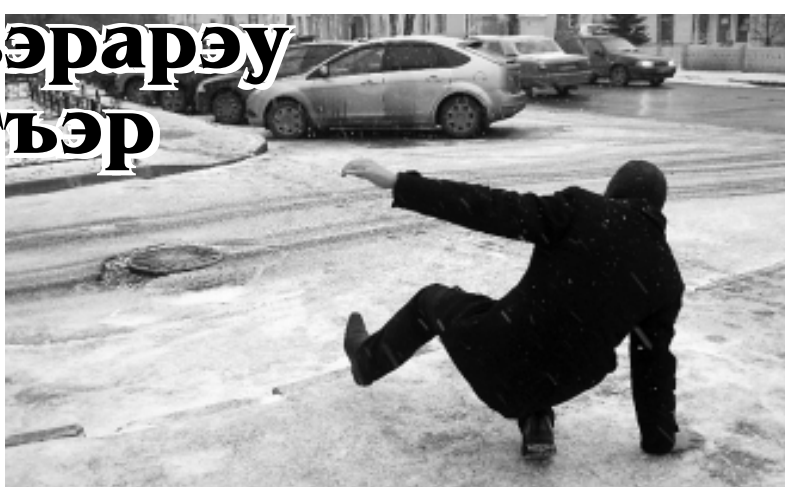
Джащ фэдэу шъугу къэтэгъэкIыжыи ин-дексацие ашIын фэгъэ социальнэ ахъщэ Iэпылэгъухэр 2014-рэ илъэсым шылэ мазэм и 1-м кыыщегъэжъагъэу Урысые Федера-циемрэ Адыгэ Республикэмрэ яшэпхъэ хэбзэ актхэм адистхэу проценти 5-кIэ индексацие зэрашыгъэхэр.

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министертвэ ипресс-кыулыкъу

МакIэп зэрарэу кыыхыгъэр

Ом изытет ошIэ-дэмышIэу зызэрэзэблихъугъэм, кызы-рэуцъыиыгъэм ыпкъ кыкIыкIэ цыфхэр гумэкIыгъо хэфагъэх, зипсауныгъэ зэрар зэрихыгъэ-хэри мымакIэу тишъолъыр ща-гъэунэфыгъ: нэбгырэ 15-мэ шъобжхэр атешагъэ хъугъэ, ахэм зы сабий ахэтыгъ. Сэнэхъат узхэмкIэ Адыгэ республикэ гупчэм кьеоплагъэхэу нэбгыри 6 сымэджэщым чIагъэгъолъхъагъ. Апкышъол чыи кызырэрэхэ-хъагъэм кыыхэкIыкIэ Адыгеим щыщ нэбгыриймэ ядунай ахъо-жыгъ. ХэбзэухъумэкIо кыулы-кыухэм мы Iофым фэгъэхыгъэ зэхэфынхэр рагъэкIокIых.

Статистикэм кыытырэ пчъа-гъэхэм кызырагъэпалъгорэмкIэ, мыщ фэдэ хъугъэ-шIагъэхэр илъэс къэс Адыгеим щагъэу-нэфых. Чыишхом илъэхъан узэрэзеклон фаер цыфхэм зэрамыгъэцIагъэрэм, ешъуагъэхэу урамым кызырэтэхъэхэрэм, бэрэ чыишом зэрэхэтыхэрэм гумэкIыгъохэр кьафехыи, нэ-ужым ахэм тхамыкIагъохэри кьахэкIынхэ алъэкIы.

Чыишом зипсауныгъэ зэрар зэригъэкIи зидунай зыхъожы-гъэхэр Мыекыуапэ, псэуплэхэу Тульскэм, Каменномостскэм, Гончаркэм, Гавердовскэм, ста-ницэу Дагестанскэм, кьуаджэу Хъатикуае ащыпсэуштыгъэх.

УФ-м ошIэ-дэмышIэ Iофхэм-кIэ иминистрэу Владимир Пуч-ковым бэмышIэу зэхыщэгъэ зэхэсыгъом Iофыгъо шъхъалэу кыыщыцIэтыгъэр ом изытет кы-зыдихыгъэ гумэкIыгъохэр дэ-гъэзыжыгъэнхэм клэхъуу фэ-хъугъэр ары. Адыгеим ипсэуплэ 90-мэ аварийнэ-гъэцэкIэжыи IофшIэнхэр ащыкIуагъэх, ки-лометрэ 52-рэ фэдиз зыкIы-

хъэгъэ электричествэ рыкIуа-плэхэр чыплэ зэфэшхъафхэм ащызэпащIэжыгъэх.

Гидрометеогупчэм кызыри-тырэмкIэ, тIэкIу-тIэкIоу къэфэ-бэжыштыт, ау чэщырэ щтыр-гукIым джыри кыкIичыштэп. Мэзэм и 7 — 8-м чэщым чыиэр градуси 8-м кыыщегъэ-жъагъэу градус 13-м нэсын ыльэкIыштыт, мафэм нахъ фэ-бэшт, зы градусым е 2-м чыи-эр шлокIыштэп. Мы мафэхэм ос е ошх кызыдажыи нэу агъэ-унэфыгъэп, ау чыплэ-чыплэу ащыпщэгъошт ыкIи гъогухэр цIэнлъэгъоштыт.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэрэ Адыгэ Респу-бликэм иминистрэхэм я Кабинетрэ гухэкIышхо ащыхъугъ Урысые Федерациеи искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, Урысыем икомпози-торхэм я Союз хэтэу КIыкI Хысэ Къарэ ыкьор зэрэщы-мылэжыи ыкIи зидунай зыхъожыгъэм иунагъорэ илахыплхэмрэ афэтхъаусыхэх.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ лъэ-шэу гухэкI шыхъугъ Адыгэ Республикэмрэ Урысые Феде-рациемрэ искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу, Урысыем икомпозиторхэм я Союз хэтыгъэ КIыкI Хысэ Къарэ ыкьом идунай зэрихъожыгъэр ыкIи щымылэжыи иунагъорэ ила-хыплхэмрэ афэтхъаусыхэх.

Адыгэ Республикэм икомпозиторхэм я Союз гухэкIышхо щыхъугъ Урысыем, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу, композиторэу КIыкI Хысэ Къарэ ыкьом идунай зэрихъожыгъэр. Щымылэжыи илахыплхэм афэтхъаусыхэх, кьиныр аделэты.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ лъэ-шэу гухэкI шыхъоу Адыгэ Республикэм исурэттеххэм я Союз итхъаматэу Кинос Аркадий Евгений ыкьом фэтхъа-усыхэ янэ идунай зэрихъожыгъэм фэшI.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ лъэ-шэу гухэкI шыхъугъ Урысыем исурэтышIхэм я Союз хэ-тыгъэ Пуцин Сергей Николай ыкьом идунай зэрихъожы-гъэр ыкIи ащ иунагъорэ илахыплхэмрэ афэтхъаусыхэх.

СПОРТ ЩЭРЫОНЫР

Игупшысэ зэблихъуныр къызыхэкIыгъэр

Олимпиадэ джэгунхэм дышъэ медалыр зэ, тыжыныр зэ, джэрзыр гъогогъуи 3 къащидэзыхыгъэ Валерий Пономаренкэр Мыекъуапэ щэпсэу. Дунаим, Европэм, Урысыем язэнэкъокъухэм дышъэ медальхэр бэрэ къащыхыгъэх. Сэкъатныгъэ илэу спорт щэрыоним зэрэпылпыр ежъ-ежырэу ыгъэшлэгъо-жъэу уахътэ къекIу.

— Олимпиадэ джэгунхэм гъогогъуищ сахэлэ-жъагъ, — къелуатэ Валерий Пономаренкэм. — 1996-рз илээсым апэрэу сиухъазырыныгъэ сыу-уплъэкIу. Яплэнэрэ чы-плэр къыдэси Адыгеим къызысэгъэзжымы, сыгу ихъыкIыштыгъэр къэлотэ-жыгъуаеу къысщэху.

Тренерэу Георгий Гуляйченкэр, спортым пы-щагъэхэр къеушыйхэзэ, В. Пономаренкэм Iоф зы-дишлэжъэу ригъэжъагъ. ИцIыкIугъом къыщыубла-гъэу спорт зэнэкъокъумэ ахэлэжъэу, медальхэр къащыдиху ар псэушты-гъэп. Спортыр имыщыкIэ-гъаху ылытэщтыгъ.

... Зэгорэм лъэшэу ащ ыгу хагъэкIыгъ. КIуачIэ-кли, аужырэм Iашэкли апэ-

уцужыи шIоигъоу мэфэ-плпыр-стырхэр къекIугъэх. Ары шъхае, хабзи, шап-хыи щыIэх, мыхъун зы-пшIэклэ уагъэпщынэщт. Валерий къызэрилотэ-жъэу, Адыгэ Республи-кэм зэрэщыпсэурэр, ащ ис адыгэхэм шэн-хэбзэ дэгъухэр зэрIэхэм мэ-хъанэ аритын фаеу чы-плэ ифагъ. Спорт щэрыо-нымкIэ сэнауштыгъэу хэ-лпыр зэнэкъокъухэм ащи-гъэфедэмэ нахышIукIэ ылытагъ.

— Спортышхом тиуна-гъо ыгъэпытагъ, гушIуагъо къытфыхыгъ, — тизэ-дэгущыIэгъу къыхэлэжъэ Валерий Пономаренкэм ишъхъэгъусэу Еленэ. — Типшъэшъэжыи нэгущIоу еджаплэм къызэриклэ-жырэр зытлэгъукIэ на-

сыпэу тилэр нахъ куоу зэхатшIэщтыгъ.

Пекин, Лондон ащыкло-гъэ Олимпиадэ джэгун-хэм медальхэр къащыди-хыгъэху Мыекъуапэ зэ-рэщыпэгъокIыштыгъэхэр, Адыгэ Республикэм и ЛIышъхъэу ТхъакIушынэ Аслъан къыIукIи къызэ-рэфэгущIогагъэр, нэмыкI хъугъэ-шлагъэхэр В. Поно-маренкэм щыгъупшэхэ-рэп. Джабгу Iэр сэкъат зэрэхъугъэм къыхэкIэу, сэмэгумкIэ кIэрахъомкIэ мэщэрыо. Спорт зэнэкъо-къухэм зэрахэлэжъэрэм ишIуагъэкIэ, ифIоло-фашIэ-хэр ежъ-ежырэу егъэ-цакIэх. В. Пономаренкэ-ри, ишъхъэгъусэу Елени сатым пылтых. Адыгэ Республикэм ихэшыпы-кIыгъэ командэхэр зэ-нэкъокъухэм афэзыгъэ-хъазырыр гупчэм епхы-гъэу Валерий Понома-ренкэм илэлэсэныгъэ хэгъахъо. Олимпиадэм имашIо Мыекъуапэ щы-зыхыгъэхэм зэрашчыым рэгущхо.

ЕМТИЛЬ Нурбий.
Сурэтым итыр: **Олим-пиадэм къыкIыжыгъэ В. Пономаренкэм Мые-къуапэ щыпэгъокIыгъэх.**

СПОРТЫМРЭ ЗЭКЪОШНЫГЪЭМРЭ

ЯпсэукIэ гум лъэлэсы

Алифиренкэхэм яунагъо илээс 15-м къехъугъэу Адыгеим щэпсэу. Сергейрэ Александррэ спорт зэнэкъокъухэм къа-щыдахыгъэ медальхэр къэплъытэхэмэ, пшIы пчъагъэм на-хыб. Адыгэ Республикэм ихэшыпыкIыгъэ командэхэм зы-зыщагъэхъазырыр гупчэм зыщагъасэ.

Спорт щэрыонимкIэ Олимпиадэ джэ-гунхэм, дунаим, Европэм ячемпионэу, джэрз медалыр Олимпиадэм къышы-дэзыхыгъэу Сергей Алифиренкэр бэ-шлагъэу тинэлуас. Зэнэкъокъу инхэм медальхэр къащыдиху зыфэжъэм Уры-сыем икъалэхэм ащыпсэунэу арагъэ-благъэщтыгъ, ау Адыгэ Республикэр ыхъожьынэу фэягъэп. Спортсмен дэгъур тренер Iэлэлэсэ хъун зэрипэкIыштыр бэмэ ашIэ, джары хэгъэгум ишъо-лпырхэр къызыкIеджэхэрэр.

Унэ зэтэгъэпсыхъагъэ Алифиренкэ-хэм Мыекъуапэ къащыратыгъ, хабзэр къалэплъэ. IофшIаплI еджаплI щыкIэ-хэрэп.

Сергей ыкIоу Александр Европэм, дунаим яныбжыкIэхэм спорт щэрыо-нымкIэ язэнэкъокъухэм медальхэр къащыдихыгъэх. Универсиадэу Казань щыкIуагъэм Урысыем ихэшыпыкIыгъэ командэ хэтэу хэлэжыи, дышъэ меда-лыр къыфагъэшъошагъ. Адыгэ къэра-лыгъо университетым физкультурэмкIэ ыкIи дзюдомкIэ и Институт къыухыгъ, ишIэныгъэ хигъэхъонэу наукэм зыри-тыгъ.

— Гумыпсэфэу Сергей щыт, — еIо ишъхъэгъусэу Риммэ. — Тренерэу Iоф ешIэ, Александр егъасэ. Тиспорт псэуа-лэхэр нахышIу шыгъэным пылъ.

— Адыгэ Республикэм и ЛIышъхъэу ТхъакIушынэ Аслъан спортым мэхъэнэ ин реты, — къелуатэ Сергей Алифирен-кэм. — СтадионкIэхэр, нэмыкI спорт псэуалэхэр гъэпсыгъэнхэм кIэщакIо

фэху. Футболыр, кушъхъэфэчъэ спор-тыр, атлетикэ псынклэр, дзюдор, нэмыкI спорт лъэпкхэр пштагъэхэми, спорт псэуалэу ялэхэмкIэ уащытхунэу щыт. Спорт щэрыуапIэ тфаригъэшIынэу Тхъа-кIушынэ Аслъан зэрэпылпыр тэшIэ.

Урысыем спортымкIэ иминистрэу Виталий Мутко Мыекъуапэ къызэкIом, С. Алифиренкэр Iукагъ, гушIыгъу зэфэ-хъугъэх. Ахэр бэшлагъэу зэрэшлэху къычIэкIыгъ.

... Олимпиадэ джэгунхэм ячемпион хъугъэу Сергей Алифиренкэм Красно-дар иаэропорт тыщыпэгъокIыгъагъ. Са-молетым къыкIызэ къытхалпыи, адыгэ оредышом пчэгум зызэрэщилэтыгъэм, «Налмэсым» иартистхэр къызэрэшъо-хэрэм гу лытагъ.

— Адыгэ чыгум сыщышъуфэгущIо, тхъашъуегъэпсэу шъукъызэрэспэгъокIы-гъэмкIэ, — къылуагъ Сергей.

Пшынаом пшынер ыгъэбзэрабзэу, пчэгум зиушъомбгъоу зытлэгъугъэхэ Сергейрэ Риммэрэ адыгэ къашъом хи-лэсагъэх. Жъыур ашъхъэщытэу гушIуа-гъом зэлъыкIугъэх...

— Узидэпсэурэ лъэпкъым икуль-турэ, итарихэ пшIэн фае, — къалуатэ Алифиренкэхэм.

Шъачэ щыклошт Олимпиадэм Адыгэ Республикэм икультурэ къыщагъэлэ-гъонэу тэгугъэ.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Сурэтым итыр: **Алифиренкэхэу Александр ыкIи Сергей.**

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Нартыр «Нартым» игъус

Тильэпкъ шэн-хабзэхэр, адыгэ культурэмрэ искусствэмрэ яхэхъоныгъэхэр Бэгъ Алкъэс Олимпиадэ джэгунхэм къащилотэщтых. Сэнэ-хъат гъэшлэгъон илэу ащ елытэ.

— Адыгэ къэралыгъо универ-ситетым илэпкъ ансамблэу «Нартым» сыригъусэу Шъачэ щыклошт Олимпиадэм сыхэлэ-жъэщт, — къытилуагъ Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театр-эу Цэй Ибрахимэ ыцIэклэ щытым иартистэу Бэгъ Алкъэс. — Пшъэрылэу къысфашIы-гъэм сэгъэгущхо. «Нартым» хэт-хэр ныбжыкIэх, гукIи, псэкли

лъэпкъ культурэр зэрахъэ. Псынклэу сагурылуагъэш, ти-лофхэр дэгъоу лъыкIотэщтхэу сэгугъэ.

— Къашъоу къашIыштхэм, оредэу къалоштхэм яхыплэгъэ къэбархэр Бэгъ Алкъэс къы-лотэщтых, — къытилуагъ «Нар-тым» ихудожественнэ пащэу, Адыгэ Республикэм культурэм-кIэ изаслуженнэ IофшIэу Ша-

гудж Казбек. — Адыгэ шъау-шэм, адыгэ быракъым ямэфэкI-хэр тиреспубликэ къышырагъэ-жъагъэу, тильэпкъэгъухэр зы-щыпсэурэ хэгъэгухэм, Урысыем ишъолпырхэм игъэкIотыгъэу аща-гъэмэфэкIых. Адыгэ шъаушэмрэ адыгэ быракъымрэ яхыплэгъэ къашъохэр къэтэшых. Алкъэс титворчествэ псэ къыпегъакIэ. Лъэпкъ къашъом гушIы фа-бэхэр къырелуалэх, адыгэ бы-ракъым тильэпкъ зэрэзэфыщэ-рэр, республикэм икъэралыгъо гъэпсыкIэ зэригъэпытэрэр щы-сэхэмкIэ цыфхэм альегъэлэсых.

Бэгъ Алкъэс Лъэпкъ театр-эм инспектаклэхэу «Псэлъы-хъохэм», «Дэхэбаринэ ихъа-

кIэщ», «Шу шIи — псым хэ-мыдз», «Мэдэя» зыфилохэрэм, нэмыкIхэм ахэлэжъэ. Ролэу къышIыхэрэмкIэ артист дэгъоу зэрэщытыр къыхэщы. Олимпиа-дэ джэгунхэм дунаим испор-тсмен анахъ дэгъухэм ямыза-къоу, культурэм щыцIэрылохэр ахэлэжъэщтых. Алкъэс адыгэ шъаушэр щыгъэу лъэгупхъэу пчэгум къызыхъэкIэ сыдым ымыуаса! Опсэу, нарт шъаоу Алкъэс! УишIушлагъэ тырэ-гушхо.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Сурэтым итыр: **Олимпиадэ джэгунхэм ахэлэжъэщт арти-стэу Бэгъ Алкъэс.**

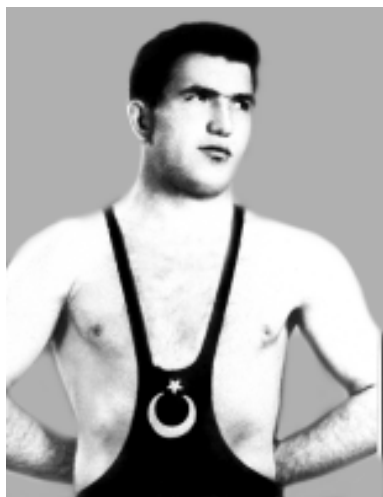

ОЛИМПИЙСКЭ

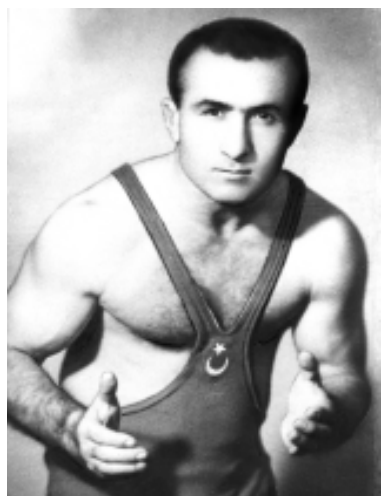
Я XVI-рэ Олимпиадэ джэгунхэм ячемпионэу Къэплъэн (Клэклы) Хьамид (1935 — 1976)

Адыгэ къуаджэу Хьэмэмозу (Тыркур, Амасья вилайетир) къыщыхуыгъ. Тыркуем шхьафит бэнэклэмкӀэ гъогъуипшӀэ (1955 — 1964) ичемпион, Польшэмрэ Даниемрэ (1955) ащыкӀогъэ дунэе зэнэкӀокъухэм щатекӀуагъ.

1956-рэ илъэсым Мельбурн щыкӀогъэ я XVI-рэ Олимпийскэ джэгунхэм ячемпион. Я XVII-рэ Олимпиадэ джэгунхэу Рим щыкӀуагъэхэм ятӀонэрэ чыплӀэр къащыдихыгъ. КъыкӀэ-лъыкӀорэ Олимпиадэу Токио щызэхашагъэм я 3-рэ чыплӀэр къыщыхуыгъ.

Я XIX-рэ Олимпиадэ джэгунхэм ячемпионэу Атал (Нагъо) Махьмуд

Адыгэ къуаджэу Джамил-бей (Тыркур, Чорум вилайетир) къыщыхуыгъ.

Европэм ичемпион (Англиер, 1965); тӀогъогъо тыжбын медальхэр Европэм ичемпионатхэм къащыхыгъ (Германиер, 1966; Тыркур, 1967).

Килограмм 78-м нэс зионтӀэгъуэгъэхэм ахэтэу дунэе зэнэкӀокъухэм ащыбэнагъ: Болгарием (1963) — я 4-рэ, Ан-

глием (1965) — я 3-рэ, США-м (1966) — а 1-рэ чыплӀэр къащыхыгъ.

Токио щыкӀогъэ я XVIII-рэ Олимпиадэ джэгунхэм (1964) я 4-рэ чыплӀэр ащиубытыгъ. Ащ къыкӀэ-лъыкӀорэ Олимпиадэу Мехико щыкӀуагъэм (1968) дышӀэ медаль къыщыхыгъ.

Я XXII-рэ Олимпиадэ джэгунхэм ячемпионэу Ахэмын Еленэ

Ятэ дзэ къулыкӀур зыщыхыштыгъэ Уралым къыщыхуыгъ. Ятэ волейболымкӀэ тренерэу щытыгъэти, ыпхъуи ар шу ригъэлъэгъуыгъ. Свердловскэ икомандэ лъэшэу «Уралочка» зыфилорэм Еленэ хэтыгъ, мызэу, мытӀоу СССР-м ичемпион хуыгъ.

Москва щыкӀогъэ Олимпиадэ джэгунхэм волейболымкӀэ финалым СССР-мрэ ГДР-мрэ

яхэшыпыкӀыгъэ командэхэр щызэлукӀэгъагъэх, джашыгъум ешӀэгъуи 4-м 3:1-у щатеклохи, типшӀашӀэхэм дышӀэ медаль къахыгъагъ. Зэлыпытэу очкоуи 6 къэзыхыгъэ Ахэмын Еленэ а теклоньгъэм илахышхо хишыхагъ.

Я XXII-рэ Олимпиадэ джэгунхэм ячемпионэу Сергей Рогожиныр

Къэбэртэе-Бэлыкъарым икӀэлэ шхьалэ къыщыхуыгъ. СССР-м спортымкӀэ изаслу-

женнэ мастер. Шы спортымкӀэ Налшык икомандэу «Урожай» хэтыгъ. 1980-рэ илъэсым Москва щыкӀогъэ Олимпиадэм тро-

чемпионхэр

еборьемкӀэ командэ зэнэкӀокъум дышӀэ медаль къыщыхыгъ.

Олимпиадэм ыуж СССР-м ичемпионатэу 1983-рэ илъэсым Кострома щыкӀуагъэм Сергей Рогожиныр шым къызыщэфэхым, ащ ыпӀабжӀэ чӀафы ыпсэ хэкӀыгъ. Непэ къызынэсыгъэм шыухэр а чыплӀэм «Рогожиным илъэгаплӀэклэ» еджэх.

Я XXVII-рэ Олимпиадэ джэгунхэм ячемпионэу Къэрдэн Мурат

1971-рэ илъэсым къуаджэу Зэрэгъыжъ къыщыхуыгъ. Физическэ культурэмкӀэ къэралыгъо институтэу Краснодар дэтыр къыухыгъ. Тренер цӀэрылоу Къалмык Юр ары урым-рим бэнэклэм ар фэзыгъэсагъэр. Дунэе кубокыр ащ гъогъуишӀэ (1992-рэ, 1995-рэ, 1997-рэ илъэсхэм) къыдихыгъ, 1998-рэ илъэсым Европэм ичемпион хуыгъ. 2000-рэ илъэсым я XXVII-рэ Олимпиадэу Австралием икӀалэу Сидней щыкӀуагъэм дышӀэ медаль къыщыхыгъ.

Къэрдэн Мурат илъэс заулэрэ Къэбэртэе-Бэлыкъарым физкультурэмрэ спортырӀэклэ икомитет ипащэу щытыгъ, педагогикэ шӀэныгъэхэмкӀэ кандидат.

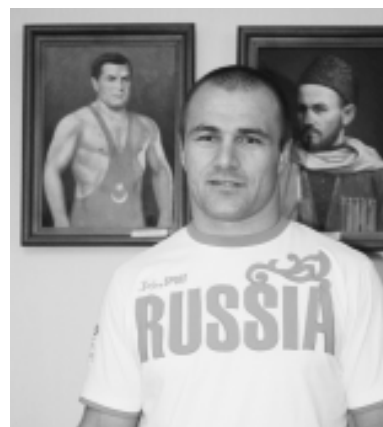
Орденэу «Хэгъэгум ыпашӀ-

хэе шушлагъэу щырилӀэхэм афӀэшӀ» зыфилорэр, медальэу «Пшызэ шӀолъыр ихӀэыныгъэ илахышхо зэрэхышхыагъэм фӀэшӀ» зыфилорэр апэрэ степень зилэр, цӀэ лӀаплӀэу «Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм физкультурэмрэ спортырӀэклэ изаслуженнэ юфышӀ» зыфилорэр къыфагъэ-шӀошагъэх.

Я XXIX-рэ Олимпиадэ джэгунхэм ячемпионэу Хьушт Аслъанбэч

Тэрч коим хэхьэрэ къуаджэу Белоглинкэм 1980-рэ

ильэсым къыщыхуыгъ. КӀалэм ыныбжӀэ илъэс 12 зэхьум Битокъу Юрэ ар урым-рим бэнэклэм фигъасэу ыублагъ. Нэужым Къэрдэн Андзауррэ Гамзин Михаилрэ Аслъанбэч илӀпӀэсэныгъэ зыкӀырагъэлэтыгъ, спортымкӀэ дунэе класс зилэ мастер ар хуыгъ. 2008-рэ илъэсым Пекин щыкӀогъэ Олимпиадэ джэгунхэм захӀалажӀэм, килограмм 96-рэ къэзыщӀэчы-хэрэм щатекӀуагъ, дышӀэ медаль къыхыгъ. А илъэс дӀэм дунэе Кубокыр къыдихыгъ, Европэм ичемпион хуыгъ. Францием, Польшэм, Румынием, Финляндием ащыкӀогъэ зэнэкӀокъухэм пӀэрытныгъэр ащиубытыгъ. Къэбэртэе-Бэлыкъар мэкъумэщ академиер къыухыгъ, унагъо ил.

Олимпиадэм идышӀэ медаль фэбанэ

Дунаим ичемпионэу, 2012-рэ илъэсым Лондон щыкӀогъэ гъэмфэ Олимпиадэм джэрз медаль къыщызыхыгъэу Мафэ Билал тилӀэпкӀэгъу бэнэклэ цӀэрылохэм ащыщ. Аужырэ дунэе чемпионати 4-у зыхӀэлэжӀагъэхэм ащыщэу 3-мэ адыгэ КӀалэм килограмми 120-м нэс къэзыщӀэчыхэрэм якупкӀэ дышӀэ медаль къащыхыгъ.

2008-рэ илъэсым Пекин щыкӀогъэ Олимпиадэ джэгунхэм Мафэ Билал ахӀэлэжӀэнэу хуыгъагъ. Ипсауныгъэ зыпкӀэ зэуцожӀ нэуж дунэе, европэ чемпионатхэм ащ теклоньгъэ къащыдихыгъ, Лондон щыкӀошт Олимпиадэм идышӀэ медали къыдихынуу зигъэхъазырыштыгъ.

Килограмми 120-м нэс къэзыщӀэчыхэрэм яапэрэ зӀукӀэгъу ар 1:0-у, 4:0-у Азербайджаным щыщ Магомедов Джамалдин щытекӀуагъ. Тыркуем щыщ Агюл Таху зэрэбэныгъэр Билал зыкӀи къехылылӀэкӀыгъ. Ащ фӀэдэу юфыр дӀэгъоу зэрэжӀагъэм ыкӀи Монголием щыщ Сайхан Чулунбат Джаргал зыпимыгъӀылыхъащӀэми ху-нэу итренерхэм къызэрэрауагъэм Мафэр агъэбӀлэрэгыгъ. ЗӀукӀэм иапэрэ лӀахӀ ащ Билал къытыридзӀэнкӀэ мӀкӀэ дӀэдӀ кӀэзӀахыгъагъэр. ЫкӀи 0:6-у ар къытекӀуагъэми, адыгэ КӀалэм зызӀэклиугъауай, къыкӀэ-лъыкӀорэ лӀахытӀумэ бэнэклэ дӀэгъу къащыгъӀэлъэгъуагъ.

Монгол спортсменым къаруу бачӀэ зэрэтыригъӀэлодагъэм псынкӀэ дӀэдэу Мафэм зыкӀы-ригъӀэлэжыгъ. Ар финалным къом къыщӀэбэныгъэ гъурджэу Модзманашили Давит щытекӀуагъ. АдыкӀэ кӀэзӀахыгъагъэр джэрз медалым фӀэбӀэнэныр арыти, Казахстан щыщ Шабанбай Даулэт зебӀэным, Билал я 3-рэ чыплӀэр къыдихыгъ.

— Сигъэхъагъэхэм джыри ахӀэгъахъо сшӀоигъу, къыкӀэ-лъыкӀошт Олимпиадэм идышӀэ медаль икӀыдӀэхын нахӀ чанэу сыфӀэбӀэнэшт ыкӀи ар къыздӀэмыхъоу спортым сыхӀэлы-жыштыгъ, — къытиуагъ нэужым Мафэ Билал гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» ихъакӀэщ къызетӀэгъэблагъэм.

Медаль къымыхъэу къэзымыгъэзэ- жырэ Заур

Къэбэртэе-Бэлыкъарым икӀалэу Тырнауэу щыщ Курамагомедов Заур 2012-рэ илъэсым Лондон щыкӀогъэ гъэмфэ Олимпиадэм джэрз медаль къыщыхыгъ. ЗятӀэ дагыстанэу, зянэ бэлыкъар Курамагомедов Заур 1988-рэ илъэсым Тырнауэу къыщыхуыгъ. Ащ ыныбжӀэ илъэси 10-м итыгъ урым-рим бэнэклэм зыфигъасэу зырегъажӀэм. Тырнауэу дӀэт КӀэлэцӀыкӀу-ныбжыкӀэ спорт еджапӀэм итренерэу Локъяев Юрэ ыгъэсгъэ спортсменым мы аужырэ илъэситӀу-щым гъэхъэгъэ шулкаехэр ышыгъэх. Килограмм 60-м нэс къэзыщӀэчыхэрэм янэкӀокъузэ, ар Урысые Федерацием тӀогъогъо щатекӀуагъ. Ащ къыкӀэ-лъыкӀуагъэх европэ зэнэкӀокъухэм къащыдихыгъэ джэрз медальхэр. 2012-рэ илъэсым щылӀэгъэ дунэе чемпионатым Заур я 3-рэ чыплӀэр зыщӀэбытым, Лондон щыкӀошт Олимпиадэм хӀэлэжӀэнэу фиты хуыгъ. Заур Олимпиадэ джэгунхэм дӀэгъоу зафигъэхъазырыгъагъ. Апэрэ ешӀэгъум ар Алжир щыщ Бенаису Тарек Азиз зытекӀом, финалым ияплӀэнэрэ лӀахӀ хӀэлэжӀэштӀэм ахагъэхъагъ.

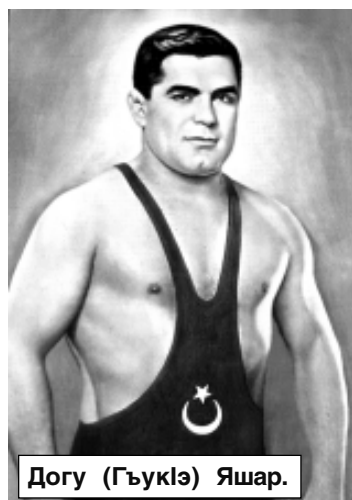
Курамагомедовыр ащ «щылӀэ-пӀэрӀэныр» хӀэти ышӀхъэ къыхъӀэштӀэгъ. Грузием щыщ спортсменэу Лахши Реваз тикӀалэ зэрэшхъадӀэкӀышхуи щылагъ, ау апэрэ лӀахыр 2:0-у ащ ыхыгъ. Я 2-рэ лӀахымы Заур нахӀ зызӀэклиугъауай, 1:0-у ащ текӀуагъ. Лахши Реваз финалым зынэсым, зэнэкӀокъум къыхагъэхъажыгъэу Курамагомедовым ибэнэклэ зӀэблӀыхуыгъ. Египет щыщ Хьамед Саид бэнэклэ лъэшэу къычӀӀэкӀыгъэми, ащ текӀон ыльӀэкӀыгъ.

Джэрз медалыр къыдихыным пае финал цыкӀлум Заур Азербайджан къыкӀыгъэ спортсменэу Алиев Хьасан щӀэбэныгъ ыкӀи ащ текӀуи, Олимпиадэ джэгунхэм я 3-рэ чыплӀэр ащиубытыгъ.

Тхыгъэхэр
зыгъэхъазырыгъэр
ЖьылӀасэ Заурбэч.

Адыгэхэмрэ тичыплэгъухэмрэ ягъэхъагъэхэр

Догу (Гъуклэ) Яшар.

1948-рз ильэ-сым бэдзэогъум и 29-м кышгъэ-жыгъэу шышъ-хъэлум и 14-м нэс Великобританием икълэ шъхалэу Лондон я XIV-рз Олимпиадэр шы-кълуагъ. Зыкли кышхэмкыгъэу ащ апэрэу чемпион шыхъугъ адыгэ клалэ. Ар Тркуем икълуа-джэу Къарэ-Эмир кышхъугъэу **Догу (Гъуклэ) Яшар** ары. Шъхъа-

фит бэнэнымккэ зыхэлэжыгъэ зэнэкъокъум ащ ильэшыгъэ кышхъэлыгъэуагъ ыкли дышъэ медалыр кышхыгъ. Догу Яшар урым-рим бэнэнымкли, шъхъафит бэнэнымкли Тркуеми (1938 — 1954), Балканми (1940, 1942) текло-ныгъэхэр къащыдихыгъэх. Европэми, дунаи-ми мызэу, мытлоу ячемпион хъугъэ ыкли игъ-хъагъэхэм апае «Бэнэным итхъ» цлэу кы-фаусыгъ. Лондон шыклогъэ Олимпиадэ джэ-гунхэм шъхъафит бэнэнымккэ тыжын ме-далыр кышхыгъыгъ **Жандемир (Гугъэв) Адыл**.

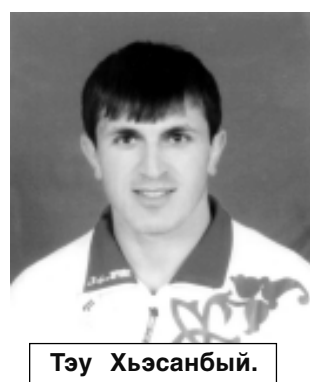
Финляндием икълалэу Хельсинки 1952-рз ильэ-сым шылэгъэ я XV-рз Олимпиадэм апэрэу хэ-лэжыагъ СССР-р (спортсмен 300). Тркуем кышхыгъэ адыгэ бэнаклоу Европэмрэ ду-наимрэ ячемпионэу **Ючел (Биданэкъо) Теу-фикъ** джэрз медалыр ащ кышхыдихыгъ.

1968-рз ильэсым кълалэу Мехико шыклогъэ зэнэкъокъухэм Тркуем шыпсэурэ адыгэхэмккэ **Аталай (Нагъуэ) Махъмуд** ящэнэрэу Олимпи-адэ джэгунхэм теклоныгъэр къащыдихыгъ. Ильэсиплклэ узэклэлэбжымэ, Токио шылэгъэ зэнэкъокъум ащ яплэнэрэ чыплэр кышхыфагъэ-шъошэгъагъ.

ФРГ-м икълалэу Мюнхен 1972-рз ильэсым шырекло-кыгъэ Олимпиадэр чыгужым шыпсэу-рэ адыгэхэмккэ огъу-лыгъэ — ащ апэрэу чемпион шыхъугъэх **Адыгэ Республикэм икълуаджэу Кошхъаб-лэ кышхыгъэу Чыржын Мухъар-бийрэ** Къэбэртэе-Бэлыкъарым илыклоу **Шыхъо Борисрэ**. Апэрэм атлетикэ он-тэгъумккэ, адрэм кушъхъэфачъэмккэ дышъэ медалхэр къахыгъэх.

Монреаль кыкклэлъыклоу Олимпиадэу шы-лагъэм дзюдоистхэм язэнэкъокъу теклоныгъэр кышхыдихыгъ Адыгеим шыщ клалэу **Влади-мир Невзоровым**.

1980-рз ильэсым апэрэу тикъэралыгъо шыклогъэ Олимпиадэм Адыгеим шыщэу **Емыж Арамбий** джэрз медалыр кышхыфагъэшъошэгъ.

Тэу Хъэсанбий.

абэзэ клалэу **Хърачэ Мурат** боксымккэ, Ады-геим илыклоу **Сергей Алифиренкэр** клэрахъор гъэогъэнымккэ ящэнэрэ хъугъэх.

Шыхъо Борис.

Зэнэкъокъум игупчэ шъхъалэхэр

Хоккей ешлэплэу «Большой» Олимпиадэм истадион анахь лъэгъупхъэхэм ашыщ. Зэнэкъокъухэм ащ нэбгырэ мин 12 чеплэын алъэкълышт. Итеплъэккэ тклопс штыгъэм ехышчыр. Къызэралытэрэмккэ, доллар миллион 300 (зы долларыр сомэ 31,5-м нэсы) теклодагъ. Олимпийскэ джэгунхэм ауж спорт зэнэкъокъухэр шырагъэкълэуштых, концертхэр кы-щатышт.

Стадионэу «Шайба». Олимпиадэр зыщыклоуэр ар иятлонэрэ хоккей ешлэплэу шытышт. Нэбгырэ минибл члэфэ. Доллар миллион 35,5-рз теклодагъ. Ыужккэ спорт, концерт гупчэу кышхыфагъэфедэн ямурад, зэккырахыжынышъ Краснодар агъэкошхышты. Апэ Владикавказ ащэн ямурад. Ащ ыуж Великий Новгород кыкклэлъыклоушт.

«Адлер-арена». Лъэрычъэккэ шызэпэчъэнхэу шъхъэ зы-тель стадионэу Адлер шагъэлэсыгъэр. Доллар миллион 32,8-рз тефагъ. Бэмышлэу Урысые Федерацием классическэ много-борьемккэ ичемпионат шыкълуагъ.

Кымэфэ лъэлъкэ спортымккэ гупчэу «Айсберг». Фи-гурнэ катаниемрэ шорт-трекымрэ язэнэкъокъухэм язэхэ-щэн атегъэлсыхыагъ. Нэбгырэ мин 12 члэфэ. Теклодагъэр кълалытагъэп. Олимпиадэм ыуж велотрек ашыжышты, нэ-ужым Ставрополь ащэжышты.

Керлинг гупчэу «Ледяной куб». Къатипллэу зэтет ун зэнэкъокъухэр зышыреклоушты чыплэшхо хэтэу. Олимпи-адэ джэгунхэм ауж Ростов-на-Дону ахыжын ямурадыгъ, ау зыдэщыт чыплэм къагъэнэжынышъ тыраубытагъ. Спортым зышхыфагъэсэрэ, зышхыгъэлэсфырэ чыплэу хъушты.

Олимпийскэ стадионэу «Фышт». Анахь псэолэ ин дэ-дэхэм ашыщ. Мыры кышхыгъэлэуахыштыр ыкли зышхыгъэ-шыжыштыр я XXII-рз кымэфэ Олимпиадэ джэгунхэмрэ ащ ыужккэ клэлэу реклоушты Паралимпийскэ джэгунхэм-рэ. Мы чыплэм нэмыккэ спорт зэнэкъокъухэр шыкълэушты. Ыцлэ кушхыгъэу Фышт ихъатырккэ кышхыгъ. Нэбгырэ мин 40 члэфэшт, ыужккэ тысыплэ минитф хагъэхъожын яму-рад. 2018-рз ильэсым Урысые Федерацием апэдэдэ футбо-лымккэ дунэе чемпионатэу шыкълэуштым иклэу зэнэкъокъухэм ашыщ заулэ шыреклоушты стадионэу «Фышт» кышхыгъэм ар иушхыагъу.

КЪЭХЪУН Бэч.

ДЗЮДОР. КЪЫБЛЭ ШЪОЛЪЫРЫМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Ныбжыыклэхэм яушэтынхэр

Анахь псынклэхэм якуп, кг 60, ухъа-зырыныгъэ дэгъу кышхыгъэлэуагъ Дэхъу Азэмагъ, апэрэ чыплэр кышхыфагъэ-шъошэгъ. Кошхъаблэ шаплугъэ нарт шъаом хэлшыккэу илэпэлэсэныгъэ хе-гъахъо. Джэджэ районым шыщэу Олег Саниныри, кг 66-рз, бэккэ тызыгъэгъ-гъэрэмэ ахэтэлытэ, ари чемпион хъу-гъэ. Сэнаушыгъэу хэлъыр игуетыныгъэккэ къегъэшъыпкъэжы. Лафышъэ Ислъа-ми анахь дэгъоу бэнагъэмэ ашыщ. Килограмм 73-м нэс къэзыщэчырэмэ якуп апэрэ чыплэр кышхыгъыгъ. Уры-сыем спортымккэ имастер хъугъэ.

Урысыем спортымккэ изаслуженнэ мастерэу, самбэмккэ дунаим ичемпи-онэу Абрам Агамирян ыкъоу Маис килограмм 60-м нэс къэзыщэчырэмэ ябэныгъ. Ящэнэрэ чыплэр кышхыгъэ-дихыгъэр бэнэкло ныбжыыклэм гъэхъа-гъэккэ фэтэлэуагъ, ыпэккэ зэрэлъыкло-тэштми тичыхъэ тель.

Къэгъэжы Руслан, кг 66-рз, Тхъар-къохъо Казбек, кг 81-рз, Бэстэ Ис-лъам, кг 90-рз, Шъхъэлэхъо Мурат, кг 100-м къэхъу, ящэнэрэ чыплэхэр къахыгъэх. Типшъашъэхэм анахъэу къахыгъыгъэр Тхъаклушынэ Карин, ки-

Къыблэ шъолъырым дзюдомккэ изэнэкъокъу Мыекълуапэ шыкълуагъ. Ильэс 21-м зыныбжы кымыхъугъэ клалэхэмрэ пшъашъэхэмрэ Адыгэ къралыгъо универси-тетым физкультурэмрэ дзюдомрэккэ и Институт шызэлуклагъэх. Адыгэ Республикэм ибэнаклохэм хагъэунэфы-кырэ чыплэи 9 кыдадихыгъ.

лограмм 44-м нэс къэзыщэчырэмэ якуп ятлонэрэ чыплэр кышхыдихыгъ. Ти-спортсменхэм гъэхъагъэу ашыгъэр Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ шыкло-штхэм афагъэхы.

Апэрэ чыплэхэр кыдэзыхыгъэмэ ятренирхэу Нэпсэу Бислъан, Адзынэ Алыи, Дэхъу Бислъан, Бэстэ Сэлым кышхыгъэуагъэу, тибэнэкло ныбжыыклэ-хэм 10ф зыдашлэжымэ, ялэпэлэсэныгъэ хагъэхъон алъэкълэушты кълэагъох. Хагъэунэфыкырэ чыплэхэр кыдэ-

зыхыгъэхэр Урысыем иныбжыыклэхэм яклэу зэнэкъокъоу гъэтхэпэм и 5 — 10-м Екатеринбург шыкълэуштым хэлэ-жыштых.

Сурэтым итхэр: килограмм 60-м нэс къэзыщэчырэмэ якуп хагъэунэ-фыкырэ чыплэхэр кышхыдэзыхы-гъэхэмрэ тренерхэмрэ.

Илъэс минищ и пэклэ къэунэхуа телъыджэ

Хъыбарыжъхэм къызэрауатэ- жымклэ

Шэч къызэтрамыхъжымклэ, Олимп Джэгухэр дызэрыт эрэм и пэ IX лэщыгъуэм зэхуаулаш. Ар къезыгъэжъа алыджхэм абы ехъэла хъыбарыжъ удэзыхъэх куэд зэхалъхъаш. Апхуэдэщ, къапштэмэ, пасэрей урым усакуэ Овидийрэ алыдж усакуэ Пиндаррэ зытетхыхъа Пелопс, паштыхъ Авгие и луэхэр зыгъэкъэбза Геракл сымэ ятеуухахэр, нэгъуэщхэри. Нэгъуэщ хъыбарыжъ лэджи щыцэщ, Олимпиадэхэм я къежъэклэм теуухуауэ. Абыхэм я нэхъыбэм тхыдэм и лъабжьэ лъэпкы илэкым. Арщхъэклэ щлэныгъэлхэм я къэхутэныгъэхэр зэакъылэгъуу щыхъэт зытетхуэр зыщ — Олимп Джэгухэр дызэрыт эрэм и пэ IX лэщыгъуэм зэхуаулаш. А лъэхъэнэм зауэ хъэлъэ кыхъхэм алыдж къэралыгъуэхэр зэхэгъэщэжт. Ахэр къезыгъэлын лэмап гуэр къыхуэгупсын хуейт. Алыдж къэралыгъуэ цыкхуэм ящыщ зы Элидэм, Олимп луашхэр зыхуыбдэм, и паштыхъ Ифит гузавэри лэзэ игъэплъэну Дельфэ щыплэм кхуаш. Ар хуейт зи зэфлэкхэр мащлэ щыналъэ цыкхуэм и цыхухэр зауэм щихъумэну. Дельфэм щыпсэу лэзэм абы чэнджэщ къритащ: «Тхъэхэр арэзы зытетхуэн Джэгухэр къызгъэпэщ».

Къызэрысыжу Ифит и гъу-нэгъу къэралыгъуэ лъэщ Спартэм и паштыхъ Ликург и деж кхуаш. Элидэм и лэащхэр дипломат бэлхыу щытагъэнуш. Абы хузэфлэклэ Спартэр и щыбагъ къыдигъэуэу езым и хэкур зыми и унафэ щлэмыту икли ныкъуэкъуэгъу зымылэу игъэлу. Увылэгъуэ имылэу зэзэуэж алыдж къэралыгъуэ цыкхуэр абы арэзы тетхуаш икли зэи темуэну зэгурылуаш. Луэхур щигъэбдэн, мамыргъэм и телъхъуэ зэрыщытыр псоми налуэ ящищын папщлэ Ифит тхъэлъэу ищри атлетикэ Джэгухэр къызэригъэпэщаш, илъэсиппл къэс зэ Олимпым щеклуэ-кхуэ. Арац Олимп Джэгухэр къызытетхуыкыжари. Ар къы-щыхъуар ди эрэм и пэклэ 884 гъэрщ. Абы лъандэрэ илъэс 2898-рэ дэклаш.

Илъэсиппл къэс зэ зауэхэр зэтеувылэрт

Апхуэдэу Алыджым хабзэ дахэ щызэфлэуаш. Илъэсиппл къэс сэт хуэдэ зауэ гуащлэри ягъэувылэрт, лэщэр зэрагъэтылэ-лэщлэрти Олимпым щызэхуэ-сырт. Абы тхъэхэр щэгъэлъа-плэрт, цыхухэм ящыщ нэхъ лъэщхэр щызэхэгъэкхырт. Олимп Джэгухэр лъэпкысо луэху хуаш. Абы лъэлъэкхэ нэхъ мыхъуми зэкъуигъэуэжырт хыхъэ къэралыгъуэхэр мыувылэжу щызэзауэ Алыджыр.

Зэман дэклри, алыджхэм псоми я зэхуэдэ Олимп махуэ-гъэпс ягъэуаш. Джэгухэр лэмап имылэу илъэсиппл къэс ирагъэ-кхуэкхыну траухуаш, «гъавэр щылуахыжамрэ жызуыр къыщ-рахъэллэжынумрэ я зэхуакум хуэзэу».

Дин луэхугъуэ, спорт зэхъэ-зэхуэ зыбжанэ къызэщлэзыу-быдэ Олимп махуэшхуэхэр япэ щыклэ зы махуэм ирагъэкхуэ-кхуэ къаулаш. Итланэ махуитху-клэ зрагъэубгъуаш. Иужыым ма-хуэшхуэхэм я кыхъагъым ма-зэм нагъэсащ. Зы махуэклэ флэкла шрамыгъэкхуэкхым ар трагъахуэрт гъэмахуэм дыгъэм зыщигъэза «мазэ лъаплэм» и епщыкхуэианэ махуэм. Абы илъэсиппл къэсклэ къытрагъэ-зэжырт. А лъэхъэнэм «олимп-иадэ»-клэ еджэрт икли алыдж-хэм я олимп илъэс хуэрт. Уеблэмэ, я бжэкхэри абы хуэ-кхуат. Блэкла гуэрэм и гугъуэ щылынумэ, къапштэмэ, «етхуэнэ Олимпиадэм мазэ илэжу», «Олимпиадэти и пэклэ» е «еблэ-нэ Олимпиадэмрэ еянэмрэ я зэхуакум» жалэрт.

Олимп Джэгухэм ехъэлауэ тхыдэм япэу узыщрихъэллэр Элидэм и паштыхъ Ифитрэ Спартэм и хабзэгъэуэ Ликур-грэ я цлэхэр тетхуэу Олимп-иэм щылэ Гереон щыплэм ша-хъумэ дискрыаш.

Пасэрей зэхъэзэхуэхэм хэ-тыну хуитыр алыджылъ къа-бзэ зыщлэртхэрат. Я адэклэ е-анэклэ нэгъуэщылъ зыщлэпэда алыджхэр абы хагъыхъэртэ-кхым. Андрей лъэпкхэм ящы-щу зыхагъыхъэр урымхэм я закъуэрт. Ахэр дунейм и теп-щэу къалъытэрт, диным и ха-бзэхэр зэрыхуейм хуэдэу яхъуэжыну хуиты.

Зэхъэзэхуэм хэтыну е клэ-

**Мазаем и 7-м Шъачэ
щыщлэзэнуш XXII
Щымахуэ Олимп
Джэгухэм. Апхуэдэ
зэхъэзэхуэ ин япэу
ди къэралым ще-
кхуэкхуэ арац. Нэ-
хъапэм, 1980 гъэм,
Мэзкуу щызэхэгъэ
Гъэмахуэ Олимп
Джэгухэр. Ижъ-
ижъыж лъандэрэ
къэгъуэгурыкхуэ мы
зэхъэзэхуэм илъэс
минищым нэблагъэ
тхыдэ къулей илэщ.
Нобэ фыщыдгъэгъуэ-
зэнщ япэ Олимпиадэ-
хэр къызэрежъамрэ
ахэр зэрэклэуэклэмпрэ.**

лъыплъыну цыхухуэ минхэр къэклэуалэрт. Ахэр щыплэ, къэралыгъуэ зэмылэуужыгъуэ куэдым кхыкхырт. Ар къагъэ-сэбыпрти, сату зэдащлэрт, зэ-гурылуэныгъэхэр зэращыллэрт, усакуэхэмрэ сурэтыщхэмрэ я зэфлэкхэр хэлъушылу ящлэрт. Алыджым и къэралыгъуэ щхъэ-хуэхэм я лыкхуэхэр Олимпи-адэм пщлэшхуэ хуащлэ ягъа-кхуэрт, тыгъэ лъаплэхэр ялыгъуэ. Абыкли ахэр зэхъэзэхуэрт.

Зэпеуэхэр зэрэклэуэклэрт зэ-траублэрт икли текхуэхэм са-уэгъэтхэр иратырт судья щхъэ-хуэхэм. А щыплэм щыщ цы-хухэм ахэр пхъидзэкхэ кхы-хыхырт икли махуэшхуэр егъэ-кхуэкхыныр къанэ щымылэу я пщэ илэщ. Япэ щыклэ ахэр цы-хуитлэ, итланэ 9-10 хууэу щы-тащ. 103-нэ Олимпиадэм щы-щлэдауэ (ди эрэм и пэклэ 368 гъэм) судьяхэм я бжыгъэр 12-м нагъэсащ. Ахэр адрейхэм къащхъэщыкхуэ хуэпат, псоми къащхыхуэн хуэдэу икли тхысиплэ хэха ялэрт. Судьяхэм я унафэм щлэтт полицей гуп щхъэхуэ.

Олимп Джэгухэм хыхъэну хуцлэкху дэтхэнэ зыми къы-зэхуэсахэм я флэщ ищын хуейт иужырей мазипщым зэхъэзэ-хуэм егугъуу зэрызэхуагъэ-хъэзырар. Къыщынэмыщлауэ Зевс и сыным и пашхэм тхъэ щалуэрт гъэпцлагъэ хэмылэу зэхъэзэхуэм хэтыну, зы щлэп-хъэджагъи ямылэжыну.

Пасэрей алыджхэр зыри ящымыгъуу, пцанэу, зэхъэзэ-хуэрт. Абы щхъэкхэ ахэр укхы-тэртэкхым. Укхытэгъуэр пцанэу утыку къыхъэнратэкхым, атлэ лэпкхылэпкхы мыдахэ, мыпсы-

хъа ягъэлъэгъуэнырт. Псалъэм къыдэкхуэу къыхэдгъэщынщи, «гимнастикэ» псалъэр къызы-тетхуыклар «гимнос» (пцанэ) алыдж псалъэрщ.

Зэхъэзэхуэм и зы лыхъэт шыгууэзэдэкхэ зэхъэрхуэрыныр. Ар хуабжыу шынагъуэшхуэ зы-пыщлат. Шыхэр щтэрти щлэцлэф-тырт, шыгууэзэдэхэр зэхъэхэ-уэрэ шууейхэр шы лъэгум щлэ-кхуадэрт. Языныкхуэхэм и деж зэхъэзэхуэр щлэзидзахэм ящыщу и клэм нэсыр зэкхуэ-тлэкхуэрт. Абы щыгъуэми, шу-уейр дапхуэдишу лэзэми, те-кхуэныгъэр зыхуагъэфащэр ара-тэкхым, атлэ шырат.

Олимпиадэм щытекхуэхэр хуабжыу ягъэлъапэрт. Абы оли-вэм къыхэщыкхуэ зи кур иха пылэ хуэрей (венок) щхъэра-тлэгъэрт, жэзым къыхэщыкхуэ лъакхуищ зыщлэт лъагаплэм трагъэуэрти, палымэ жыгым и къудамэхэр лэщлалъхэрт. Езым къилэжъа пщлэ лъагэм къыщынэмыщлауэ, абы къызыхэ-

гъуэм клэлыплъу. Цыхухуэу щыгынклэ хуэпауэ абыхэм яхэт цыхубзыр тепылэншэу и къуэм ириплэйтэйт. Икли... ар чемпион зэрыхуэр ягъэлу. Хэлъушылу хъумэ къыпэщылъ шынагъуэр щыгупщэри, и къуэм хуэжэу абы губгъуэмклэ зричащ. Здэ-жэм абы и щыгыныр щыху-ри, псоми къалъэгъуащ стади-оним цыхубз къызэрихъар.

Судьяхэми, зэхъэзэхуэм кърихъэллахэми ящлэну ямы-щлэжу лэнкун хуащ. Хабзэм ипкхытклэ Олимп Джэгухэр щекхуэклэ стадионим иха цы-хубзыр бгым щадзын хуейщ. Арщхъэкхэ абы и адэр, дэль-хур, щхъэгъусэр, иджы и къуэр Олимп чемпионщ! Апхуэдэ цы-хубзым гуцлэгъу хуэфащэу къа-лытащ. Ауэ абы иужыклэ унафэ ящлэщ — Олимпиадэм хэт спортсменхэм къыщынэмыщлауэ дэлэклэ тренерхэри я анэ къы-зэрилъхуам хуэдэу пцанэу щытын хуейщ, афлэкла гъэпцлагъэ щымылэн папщлэ.

Цыхубзхэм езыхэм я Джэ-гухэр ялэжт, Герэ тхъэм и щыыхыклэ. Ахэр цыхухуэхэм я зэхъэзэхуэм зы мазэкхэ нэхъ пасэу е нэхъ клэсэу ирагъэ-кхуэкхырт. Бзылхуэгъэхэр нэхъы-бэу къызэдэжэнклэ зэпеуэрт. 394 гъэм император Феодосий Олимп Джэгухэм я егъэклэуэ-кхыныр къызэригъэувылаш. Ар зи пашэ чристэнхэм къалы-тащ абыклэ мажусий диныр ягъэлъаплэу. Абы ирихъэллэу Олимпиадэ 293-рэ еклэуэклэ.

Иджырей Олимп Джэгухэр къыщыдакхыжар иужыклэ илъэс 1502-рэ дэкла иужыклэщ. Фран-дхы барон Пьер де Кубертен и жэрдэмклэ 1896 гъэм Алы-джым и къалашхъэ Афины ахэр щызэхуауэблэжащ.

Олимпиадэ хужьхэм я къежъаплэр

Щымахуэ Олимп Джэгухэр егъэклэуэклэ щыщлэдауэ 1924 гъэрщ. Япэщыклэ ар Гъэмахуэ Олимпиадэхэм къыпэщыщэу щытащ. 1992 гъэ пщлэндэ а тлэри зы илъэсым къриубыдэу ирагъэкхуэклэщ. Иужыклэщ, иджы-псту хуэдэу, илъэситклэ щы-зэхъэщэагъэклэр.

Дунейпсо Олимп Комитетыр къыщызэрагъэпэча 1894 гъэм лъэрыжэкхэ къежыхынымклэ спорт лэуужыгъуэр програм-мэм хагъэхъэну я мурадащ. Арщхъэкхэ къащехуэлар 1908 гъэрщ: лъэрыжэкхэ фигурнэу къежыхынымклэ медаль комп-лектиплэ ягъэуаш. Зэрыхуейуэ къежыхынымклэ зэпеуэм щы-текхуэ Панин-Коломенкин Ни-колай.

Илъэс пщыкхуэ дэклри, лъэ-рыжэкхэ фигурнэу къежыхы-нымклэ зэхъэзэхуэм дэщыгъуу Гъэмахуэ Олимпиадэм хагъэхъащ шайбэкхэ щыджэгу хоккейр.

Франджым и Шамони щы-плэм Дунейпсо Олимп Коми-тетым (МОК) VIII Олимпиадэм и щыыхыклэ дунейпсо спорт тхъэ-махуэ шрагъэкхуэклэщ. Ар ап-хуэдишу фхуэу къаихуэлати, япэ Щымахуэ Олимп Джэгухэр абы флэащ. А зэманым щыщлэдауэ Олимпиадэ хужь тлэщлэ зырэ зэхэтэщ.

ХЪЭТАУ Ислэм.

Адыгэ макъ

Лъэпкъ искусствэмрэ спортымрэ

Адыгэ макъ

Гъогу чыжъэ утехъаным ыпэкIэ гупшысэхэм узэлъаштэу бэрэ кыхэкIы. Урысыем, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Адыгеим янароднэ артистэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо орэдыло-къэшьокIо ансамблэу «Ислъамыем» ихудожественнэ пашэу, композитор цIэрылоу Нэхэе Аслъан Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыклоштхэм афэгъэхьыгъэу гуцылэгъу тыфэхъугъ.

«Ислъамыем»

Шъачэ кыыщезжэх

— Урысые Федерацием тыхэтэу Адыгэ Республикэм тыщэпсэу, тичыгу тис, — кыелуатэ Нэхэе Аслъан. — УапэкIэ узэрэлъыклотэщтыр ары сыдигъуи узэгупшысэн фаер.

— **БлэкIыгъэр умышлэу гухэлъэу уилэм сыдэу-щтэу уфэкIощта?**

— Тэрэз. УзэлпэкIыжын, шъыпкэр плъэгъун плъэкIэу земыгъасэ хуштэп. УзэлпэкIыжымэ, уигъунэгъу зыщыбдзыеу, кыппэчыжэм ушыгушукIы зыхукIэ, уищыIэныгъэ кыырыклотыт кэшлэгъуае. Узэгурьлоным, уагъэлъэлэным пае литературэм, культурэм, искусствэм, спортым яамалхэр кыдэплъытэнхэ фае. Урысыер дунаим зэрэщашIэрэр ицIыф цIэрылохэр арых: Толстоир, Чеховыр, Тургеневыр, Шостакович, Чайковскэр, Рахманиновыр... Лъэпкъхэм язэхэшIыкI зыкыгъэлэтыгъэныр цIыф цIэрылохэм къащезжэ. Культурэм иамалхэмкIэ адыгэмэ лъытэныгъэу къафашырэм хэдгъэхъоныр типшъэрыл.

— **Аслъан, сэкъатныгъэ зилэхэм я Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыклоштхэм якультурнэ Iофтхъабзэхэм «Ислъамыер» зэрахэлэжъэ-щтым сыда къепIуалэ пшIоигъор?**

— Пятницкэм ыцIэ зыхырэ хорым, Темыр урыс лъэпкъ хорым, нэмыкI куп цIэрыломэ тахэтэу Паралимпиадэм икызэлухын фэгъэхьыгъэ зэхэхэм тыхэлэжъэщт. Урысыем игимн, фэшъафхэр къэтIощты.

— **Гъэтхалэм и 7-м Паралимпиадэр аулэщт. Шъо Шъачэ сыдигъуа шъузыклотыт?**

— Мэзаем и 25-м гъогу тытехъащт, пэшIорыгъэшъэу программэу агъэхъазырыщтым тыхэлэжъэщт. Адыгэхэр ижъыр лъэпкъхэм зэрэщыщхэр, шэнхабзэу ялэхэр зэрэдахэхэр,

якультурэ зэрэбаир тиконцертхэм къащыIотэщтыт.

— **Адыгэхэр дунаим нахышIоу щяжъугъэшIэщтыт. Ащ сицихъэ тель.**

— Адыгэ шъуашэм итеплъэ изакъоми, къафэтIотэн тлъэкIыщтым гъунэ илэп.

— **2012-рз ильэсым «Ислъамыер» Лондон щыклогъэ Олимпиадэм хэлэжъагъ, дунэе щытхъоу фалуагъэм тыщыгъуаз.**

— Урысыем и Правительствэ ипремие «Ислъамыем» кыфагъэшъошагъ, дунэе фестивалхэм ялауреат, — тизэдэгущыIэгъу кыхэлэжъэ ансамблэм идиректор игуадзэу, Адыгеим изаслуженнэ артисткэу Агъыржъанэкъо Саньет. — Европэм ихэгъэгубэмэ тащылагъ, шукIэ ташIэ. Олим-

пиадэ джэгунхэу Шъачэ щыклоштхэм якызыэлухын фэгъэхьыгъэ Iофыгъохэм ямузыкальнэ редакторэу Андрей Туник джырэблагъэ Мыекъуапэ къэкIо-гъагъ. «Ислъамыем» иконцерт еплъи, лъэшэу ыгу зэрэрихыгъэр кытитIуагъ.

ЕплъыкIэхэр

— «Ислъамыер» Урысыем щыцIэрылу, — кыелуатэ культурэм ильэсыбэрэ Iоф щызышIэгъэ Лъэцэр Адам. — Шъуи-зэдэгущыIэгъу сыкырихылапгъ, сигуапэу сышъодэлэу. Культурэмрэ искусствэмрэ лъэпкъыр лъагъу алэтын зэралъэкIыщтыр «Ислъамыем» кыгъэшъыпкэжъы. Ансамблэм ихудожественнэ пашэу Нэхэе Аслъан «Ислъамыем» пае зэригъэфэгъэ лъэпкъ мэкъамэхэм ядэхагъэ, гум кызыэрэлъысыхэрэр гуцы-

лэкIэ къэплон плъэкIыщтэп, «Ислъамыем» едэлущтхэм уяхъопсэнэу щыт.

— Культурэмрэ спортымрэ зэрэзэпхыгъэхэр щыIэныгъэм щытэлъэгъу, — зэдэгущыIэгъур лъегъэкIуатэ РСФСР-м изаслуженнэ тренерэу, атлетикэ онтэгъум ныбжьыкIэхэр фэзыгъасэу Хъуажъ Мэджыдэ. — ХъокIо Сусан, Агъыржъанэкъо Саньет, Къумыкъу Шамсудин, нэмыкI орэдылохэу, кэшьуа-кIохэу «Ислъамыем» хэтхэм тиреспубликэ къагъэдахэ. «Ислъамыем» сыригъусэу Шъачэ сыкIомэ, сынасыпышIоу слъытэщт. Нэхэе Аслъан дунэе композитор цIэрыломэ ахэсэлпытэ, «гъогумаф» ясэлэ.

Концертхэр

Паралимпиадэм икызыэлухын «Ислъамыер» зыхэлэжъэрэм ыуж концерти 3 Шъачэ кыыщытщт. «Ныдэльф мэкъамэхэр», «Хъагъэуджым изэфаклу», ижъыр нэмыкI орэдхэр Олимпиадэм илчэгъу зэлухыгъэхэм ащыIущтыт.

Спортымрэ гупшысэхэмрэ

Ордэн Андзауррэ Лъэцэр Хъазрэтэ журналистхэм гуцылэгъу фэхъугъэх.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕмтIыль Нурбый.

Лъэоянэхэм арэкIо

Урысыем дзюдомкIэ ичемпионэу, Европэм имедальхэр кыдэзыхыгъэу Ордэн Андзаур Олимпиадэм имашIо зыхыщтхэм ахэтэу тлъэгъугъэ. ЗыщапIугъэ Шэуджэн районым кыкIыгъэхэр гуцылэгъу кыфэхъухэ ашIоигъоу кызыэрэжэщтыгъэхэм тыщыгъозагъ.

СССР-м илетчик-космонавтэу Анатолий Березовоим, дунаим дзюдомкIэ ичемпионэу Лъэцэр Хъазрэт, дунаим гандболымкIэ идышъэ медаль кыдэзыхыгъэу Анна Кареевар, нэмыкI цыф цIэрылохэм якIэлэцIыкIугъор Адыгеим щыкIуагъ. Ордэн Андзаур спортсмен ныбжьыкI, Олимпиадэм имашIо зезыхъащтхэм кылуатэрэмэ ядэлэу.

— Цыф цIэрыломэ салукIэныр сыдигъуи сшIогъэшIэгъон, — ело Андзаур. — Филармонием кыыщызэрэгъоигъэхэм синэлъуасэу ахэтыр бэ. Шэуджэн, Кошхэблэ районхэм къарыкIыгъэхэр спъэгъугъэх.

Спортсмен пэпчэ гухэлъ шъхъалэу илэр гъэнэфагъэ — Олимпиадэ джэгунхэм ахэлэжъэ шIоигъу.

Ордэн Андзаур Урысыем дзюдомкIэ ихэшыпыкIыгъэ командэ хэт, зэнэкъокъу инхэм зафэгъэхъазыры.

Къоджэ цыкIум укыдэкIыгъэу дунаим спортсмен цIэрыло ушыхъуныр Iоф кызыэрэклот. Андзаур спортышхом илъэоянэмэ арэкIо. Ащ итренерэу Беда-нэкъо Рэмэзан кызыэрэтилъуагъэу, Кавказ ущапIугъэ зыхукIэ, нэмыкI шъолъырхэм яспортсменхэм узэрэтакIырэ бэнаплэм кыыщыбгъэлъэгъон фае. Андзаур ныбжьыкI, илъэаплэхэр ыпэкIэ щыIэх.

Редактор шъхъаIэхэр:

ДЭРБЭ Тимур
ХЪЭШУЦIЭ Мухъэмэд
ТХЪАГЪЭПСЭУ
Уцужыкыу

Зэхэзышагъэхэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет Алресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхъатыгъэ номеры ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ»,
385000,
к. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр, 268

Редакциер зыдэщыIэр:

385000, к. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр — 52-49-44, редактор гуадзэр — пшъэдэкIыжэ зыхырэ секретары — 52-16-77.
E-mail: adyvoice@mail.ru

Пчъагъэр

40 12

Индексхэр

52161

52162

Зак. 306